

NEW POST-SOCIALIST CITY:
COMPETITIVE AND ATTRACTIVE

ReNewTown

Newsletter

This project is implemented through the **CENTRAL EUROPE** Programme co-financed by the **ERDF**.
<http://www.central2013.eu/>

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

**NEW POST-SOCIALIST CITY:
COMPETITIVE AND ATTRACTIVE**

Vážení čtenáři, s potěšením Vám nabízíme desáté vydání oběžníku pro projekt ReNewTown.

Projekt ReNewTown je platformou pro výměnu názorů o regeneraci měst, která se vedle výzkumu případových studií projektu týká i dalších otázek. Zaměřuje se na zajímavé příklady regenerace měst, které probíhají ve městech zemí zapojených do projektu, tedy v Polsku, ve Slovinsku, na Slovensku, v České republice a v Německu.

V tomto čísle naleznete tyto články:

Semináře projektu ReNewTown v Nowe Huti a ve Velenje

Semináře, které se konaly ve čtvrti Nowa Huta (čtvrť města Krakov, Polsko, 18. června 2013) a ve městě Velenje (Slovinsko, 29. května 2013) se věnovaly podrobné diskusi o případech revitalizace kulturního dědictví měst a představení příručky projektu ReNewTown širší veřejnosti.

Model socialistického města o dvě desetiletí později: Generace vzpomínek a změn ve čtvrti Nowa Huta

Antropoložka Kinga Pozniaková vypracovala projekt zabývající se otázkou, jakou roli hrají vzpomínky v dobách zásadních politických, ekonomických a sociálních změn, a jaký je vztah mezi vzpomínkami, místem a generací.

Průkopníci gentrifikace ve čtvrti města Krakov Nowa Huta

Sociolog Jacek Gadecki provedl výzkum týkající se gentrifikace čtvrti města Krakov Nowa Huta, v současné době velmi stigmatizované, ale zároveň zajímavé části města, které bývalo „ideálem socialismu“.

Dvanáct modelů revitalizace měst

Nejvýznamnější publikace projektu ReNewTown s názvem Nové post-socialistické město: Vzorový příklad revitalizace měst ve 21. století (New Post-Socialist City: A Role model for Urban Revitalisation in the 21st century) obsahuje řadu příkladů z praxe při provádění vzorových případů v České republice, Německu, Polsku, na Slovensku a ve Slovinsku s cennými získanými poznatky.

Závěrečná konference projektu ReNewTown v Lublani

Výzva pro zapojení odborné veřejnosti: Konference projektu ReNewTown v Lublani, 11. – 12. února 2014.

Termín pro odevzdání abstraktů: 30. září 2013

Databáze projektu ReNewTown a projekt ve zkratce

Představujeme hlavní cíl projektu ReNewTown a tři databáze: ohledně osvědčených postupů, iniciativ a odborníků v oblasti regenerace městských čtvrtí vybudovaných v období socialismu.

**NEW POST-SOCIALIST CITY:
COMPETITIVE AND ATTRACTIVE**

ReNewTown

Semináře v Nowe Huti a ve Velenje poukázaly na úzké propojení mezi fyzickými a společenskými činnostmi v projektech revitalizace měst

Vzorové příklady revitalizace kulturního dědictví z dob socialismu obsažené v příručce modelových příkladů projektu ReNewTown Handbook of Models byly představeny širší veřejnosti ve městě Velenje (Slovinsko) dne 29. května 2013 a ve čtvrti Nowa Huta (Krakov, Polsko) dne 18. června 2013. Diskuse během seminářů se zaměřila na problémy se zapojením ve Velenje spojené s tím, že do prací prováděných v tomto městě zaměřených na renovaci veřejných prostranství byli výrazně zapojeni místní obyvatelé. Také zde byl představen vzorový model popsáný v příručce, který je příkladem práce dobrovolníků s cílem zlepšit prostředí města poznamenané dobou socialismu.

Seminář nazvaný „Porozumění městu“, který se konal ve čtvrti Nowa Huta, kde byl realizován pilotní investiční projekt ArtZona – nové oblíbené místo pro pořádání kulturních a společenských akcí, seznámil návštěvníky s kulturními nabídkami ArtZony, s projekty malého rozsahu zaměřené na rozvoj zahrad v této čtvrti a s blogem o

obyvatelích čtvrti Nowa Huta.

Oba investiční projekty a vzorové příklady ukazují, že mezi fyzickými činnostmi a činnostmi společenskými existuje úzký vztah. Projekt ArtZona ve čtvrti Nowa Huta a renovace veřejného prostranství ve městě Velenje dokázaly, že nejvýznamnější úlohu v programech revitalizace měst mají místní obyvatelé a okolní čtvrti. Naši odborníci působící v těchto oblastech – Malgorzata Hajtoová v Nowe Huti a Marko Govek ve Velenje – poskytli praktické tipy, co učinit a čeho se vyvarovat při provádění revitalizačních projektů.

NEW POST-SOCIALIST CITY:
COMPETITIVE AND ATTRACTIVE

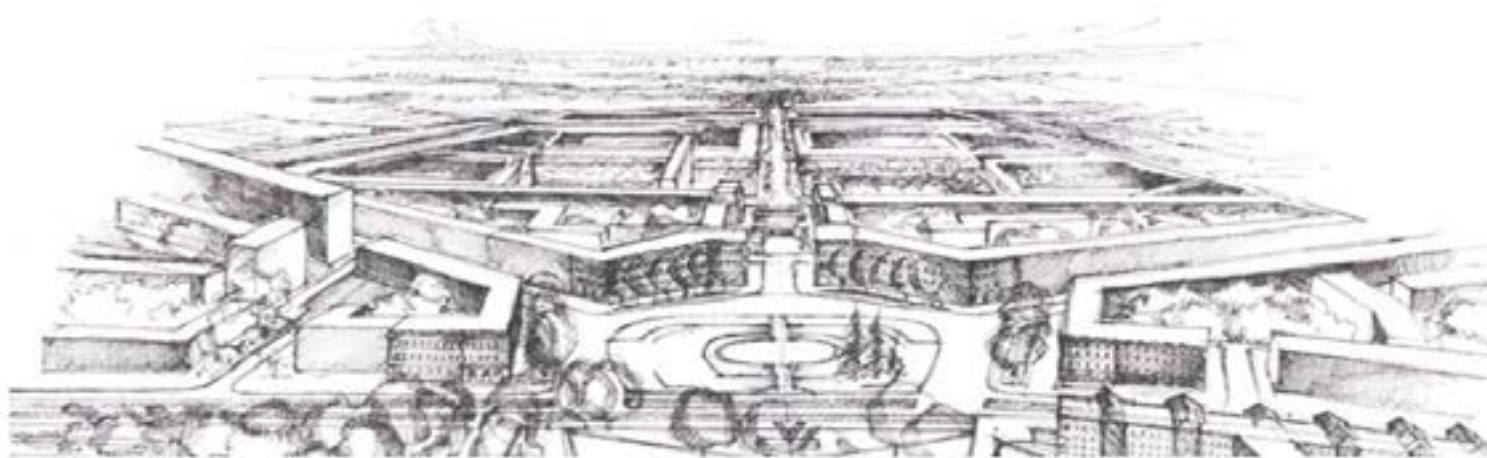
ReNewTown

Model socialistického města o dvě desetiletí později: Generace vzpomínek a změn ve čtvrti Nowa Huta

Antropoložka Kinga Pozniaková provedla výzkum v Nowe Hutí, v místě vybudovaném po druhé světové válce jako „model socialistického města“ v Polsku. V letech 2009 – 2010 vypracovala projekt zabývající se tím, jakou roli hrají vzpomínky v dobách zásadních politických, ekonomických a společenských změn, a jaký je vztah mezi vzpomínkami, místem a generací. Při výzkumu se ptala na několik otázek:

1. Jak je představena historie čtvrti Nowa Huta například při významných výročích (v tomto případě 60. výročí vzniku čtvrti Nowa Huta), na veřejných prostranstvích (například v názvech památek či ulic) a v muzeích?
2. Jak obyvatelé čtvrti Nowa Huta hovoří o historii čtvrti a o svých životech v rámci této historie?
3. Liší se příběhy o minulosti v podání různých generací obyvatel čtvrti Nowa Huta? Jak to vypadá s nejmladší generací: co se učí o historii ve školách a co se dozvídají v rodině; je pro ně tato historie důležitá?

– **Vzpomínky:** ve čtvrti Nowa Huta koluje mnoho různých příběhů o minulosti města. Některé se týkají historie budování čtvrti ve 40. a 50. letech 20. století. Představitelé města zase připomínají historii místní opozice, včetně činností hnutí Solidarita v osmdesátých letech. Jiní lidé mají naopak tendenci období socialismu se vyhnout a zaměřují se na dědictví z předchozích dob. Tato jednotlivá podání minulosti čtvrti Nowa Huta existují na různých úrovních (v národní historii, místním znázornění historie, v pamětech obyvatel) a mohou se vzájemně posílit či se dostat do střetu.

NEW POST-SOCIALIST CITY: COMPETITIVE AND ATTRACTIVE

– **Místo:** Při vytváření vzpomínek a formování identity hraje významnou úlohu místo. Například vzpomínky obyvatel na převratné historické procesy, jako bylo nové uspořádání po válce či odpor proti socialistické vládě v osmdesátých letech, byly formovány na základě místních událostí. Mnoho mladých pojí s tímto místem pocit sounáležitosti, neboť jejich rodiny se podílely na budování města. Avšak jednotliví lidé mohou mít k jednomu místu různé postoje: například ocelárny čtvrti Nowa Huta budou znamenat něco jiného pro starší generaci a pro mladší obyvatele. Postoje k nějakému místu se také mohou v průběhu doby změnit: čtvrt Nowa Huta byla dříve považována za model socialistického města, ale nyní se mnozí její představitelé snaží toto vnímání změnit a učinit z ní místo boje proti socialistické vládě.

– **Generace:** Různě staří lidé zastávají různé postoje k významným historickým událostem, které naopak různým způsobem utvářejí jejich osobnost a vzpomínky. Například původní obyvatelé čtvrti Nowa Huta, kteří se podíleli na jejím vybudování, většinou hovoří o jiných věcech než jejich děti, které se o tři desetiletí později staly součástí politické opozice. Prostřednictvím paměti si lidé také vybavují a konstruují jednotlivé generace: obyvatelé Polska obecně vnímají generační předěl mezi lidmi, kteří mají významné životní zkušenosti ze socialistického Polska (a vzpomínky na tyto zkušenosti) a těmi, kteří tyto zkušenosti nemají. Metaforu generace můžeme použít, i pokud chceme hovořit obecněji o změnách, k nimž v průběhu času dochází. V padesátých letech 20. století považovali lidé Nowou Hutu za „město mladých“, neboť většina jejích obyvatel byli mladí pracovníci a město mělo být symbolem lepší budoucnosti. Dnes, o šedesát let později, naopak často slýcháváme, že „Nowa Huta je stará“. Lidé to říkají s ohledem na místní stárnoucí populaci i kvůli relativnímu úpadku čtvrti. Musíme si však uvědomit, že po každé generaci přichází nová a že v současné době probíhá ve čtvrti Nowa Huta řada iniciativ, s jejichž pomocí by se tato čtvrt měla „regenerovat“.

Životopis autorky:

Kinga Pozniaková je antropoložka na kanadské University of Western Ontario. Provádí výzkumy zabývající se bývalými průmyslovými městy, vzpomínkami a generacemi. V současné době připravuje knihu o čtvrti Nowa Huta, která vyjde v nakladatelství Pittsburgh University Press.

Kontakt: kingapozniak@gmail.com

Průkopníci gentrifikace ve čtvrti města Krakov Nowa Huta

Gentrifikace ideálního socialistického města byla jako určitá provokativní anketa navržena v roce 2009 a v roce 2010 byla zahájena ve stigmatizovaném prostředí bývalého „ideálního města socialismu“, ve „staré části“ čtvrti Nowa Huta (založené v letech 1949 – 1953), která nyní správně spadá pod město Krakov. Jejím cílem bylo prostřednictvím etnografických metod aktivního pozorování a podrobných dotazů zachytit obraz čtvrti, již vybudovala skupina přistěhovalců, jinými slovy „průkopníků“ gentrifikace.

Členové skupiny, kterou Damaris Rose nazývá „pionýři gentrifikace“, jsou subjekty, jež mohou zničené oblasti města připravit na to, aby zde bylo možné navázat s dalšími fázemi procesu. Vycházel jsem z hypotézy, že v případě staré části čtvrti Nowa Huta by mohla být marginální gentrifikace vnímána v kategoriích emancipační praxe. Prostřednictvím emancipačního přístupu, kterého jsme v této studii použili, můžeme na marginální gentrifikaci nahlížet jako na otevřený proces propojování lidí z různých vrstev společnosti ve středu města a vytváření příležitostí pro sociální interakci, toleranci a rozvoj kulturní rozmanitosti. Z tohoto úhlu pohledu buduje proces gentrifikace toleranci a samotná setkávání a kontakt jsou důležitější než negativní dopady gentrifikace, jak je popisují „revanšisté“.

Studie vychází z analýzy kritického diskursu, podrobných rozhovorů a aktivního pozorování. Vedle (1) věcných a prostorových hledisek gentrifikace a (2) symbolického vytváření obrazu a představy čtvrti Nowa Huta jako celku v médiích jsem chtěl popsat (3) hlediska chování a hlediska společensko-prostorová, která zastávají noví obyvatelé staré části čtvrti Nowa Huta, a zjistit tak stupeň integrace nových a původních obyvatel v této oblasti. Během studie jsme sbírali odpovědi týkající se preferovaných možností bydlení nových obyvatel, jejich denních činností a vztahů ke čtvrti i v jejím rámci. Na základě toho jsem chtěl zjistit, zda a případně jakým způsobem se v jednání a postojích místních obyvatel projevují charakteristické rysy průkopníků gentrifikace.

Jacek Gądecki, Ph.D. se věnuje výzkumu a pedagogické činnosti na Katedře sociologie a sociální antropologie Technické a vědecké univerzity AGH v Krakově. Kontakt: jgadecki@agh.edu.pl.

**NEW POST-SOCIALIST CITY:
COMPETITIVE AND ATTRACTIVE**

ReNewTown

Dvanáct modelů revitalizace měst

Řada obyvatel v různých částech Evropy žije na městských sídlištích, která byla celá či alespoň zčásti projektována a vystavěna během období socialismu. Výstavba těchto sídlišť byla pečlivě naplánována. Některá se dnes dobře začlenila do nabídky bydlení, ale mnohá z nich chátrají a dochází zde i ke společenskému úpadku. Žije zde velké množství sociálně slabších rodin a nezaměstnaných.

I přes dlouhodobé snahy o rehabilitaci těchto oblastí bývají tyto čtvrti často velmi problémové. Projekt ReNewTown se zaměřuje na politiky a jejich podmínky, jejichž prostřednictvím je možné vyřešit konkrétní problémy a zároveň zamezit negativním tendencím, a dále se věnuje činnostem podporujícím pozitivní vliv.

V projektu ReNewTown věříme, že k řadě problémů, s nimiž se oblasti v bývalých socialistických městech potýkají, již byla nalezena řešení. Mezi hlavní činnosti projektu ReNewTown tedy patří shromažďování osvědčených postupů v rámci evropských měst a zjišťování okolností a podmínek, které jsou potřebné pro dosažení úspěchu. Za tímto účelem bylo určeno několik modelových přístupů a čtyři pilotní akce, které probíhají v bývalých socialistických městech čtyř zemí střední a východní Evropy (Česká republika, Polsko, Slovensko a Slovinsko). Šest klíčových modelů se přímo vztahuje na hlavní oblasti projektu ReNewTown:

- Lepší nabídka místních kulturních a společenských akcí
- Zlepšení kvality veřejného prostranství na sídlištích
- Podpora rozvoje malých a středních podnikatelů působících v sídlištních oblastech
- Zatraktivnění staveb vybudovaných v období socialismu
- Podpora zapojení místních obyvatel do akcí pořádaných v jejich čtvrti
- Přiřazení nových funkcí stavbám z období socialismu

NEW POST-SOCIALIST CITY: COMPETITIVE AND ATTRACTIVE

Další modelové příklady revitalizace městských památek z dob socialismu, které jsme v rámci projektu ReNewTown určili, se zaměřují na tyto oblasti:

- Zlepšování prostředí v bývalých socialistických čtvrtích s pomocí dobrovolníků
- Využití komunikačních kanálů pro zvýšení informovanosti o městských památkách z dob socialismu
- Zvýšení energetické účinnosti budov z období socialismu
- Přímé zapojení místních obyvatel do rozhodování o projektech rozvoje města
- Společná odpovědnost vlastníků i uživatelů za údržbu budov (které nemusely být vystavěné v období socialismu, ale byly v tomto období zanedbávané)
- Zatraktivnění budov, které byly v období socialismu (1945 – 1989) úmyslně zanedbávány

Všechny tyto modelové příklady jsou představeny a popsány v klíčové publikaci projektu ReNewTown s názvem „Nové post-socialistické město: Vzorový příklad revitalizace měst ve 21. století“ (New Post-Socialist City: A Role Model for Urban Revitalisation in the 21st century). Tato kniha obsahuje řadu příkladů z praxe získaných při provádění modelových případů v České republice, Německu, Polsku, na Slovensku a ve Slovinsku a zároveň přináší cenné poznatky, které nám poskytly osoby přímo zapojené do provádění modelových případů ve své oblasti. Tito účastníci neměli pouze příležitost popsat pozitivní hlediska provedených akcí, ale také uvést, co by učinili jinak, pokud by ten samý projekt měli realizovat znovu.

Na internetových stránkách projektu naleznete také příručku modelových případů (Handbook of Models), kde jsou popsány čtyři případy z celkových dvanácti, jež jsme v rámci projektu ReNewTown určili. Tyto modelové případy jsou zároveň investičními programy projektu ReNewTown, které se realizují v bývalých socialistických městech: ArtZONA v Krakově (Polsko), renovace veřejných prostranství ve Velenje (Slovinsko), muzeum socialistických kuriozit v Hnúšti (Slovensko) a středisko malých a středních podnikatelů v Praze (Česká republika).

**NEW POST-SOCIALIST CITY:
COMPETITIVE AND ATTRACTIVE**

**RENOVOVANÉ POSTSOCIALISTICKÉ MĚSTO:
KONKURENCESCHOPNÉ A ATRAKTIVNÍ**

Závěrečná konference projektu ReNewTown

Univerzita Lublaň, Fakulta ekonomie, 11. – 12. února 2014

Výzva pro zapojení odborné veřejnosti

Projekt s názvem „Nové postsocialistické město: Konkurenceschopné a atraktivní“ (New Post-Socialist City: Competitive and Attractive), též „projekt ReNewTown“: <http://www.renewtown.eu> je prováděn prostřednictvím programu Central Europe a je spolufinancován z Evropského fondu pro regionální rozvoj. V první řadě se zaměřuje na omezení rozdílů a zlepšení kvality v prostředí bývalých socialistických měst (nejen prostřednictvím pozitivní přeměny obytných prostor, ale také zkvalitněním a zpřístupněním veřejných prostranství, lepší nabídkou kulturních a společenských akcí, větší podporou podnikatelských činností, posílením identity, vytvářením společných hodnot atd.). Za tímto účelem bylo určeno několik modelových přístupů a čtyři pilotní akce, které jsou realizovány v bývalých socialistických městech čtyř zemí střední a východní Evropy (Česká republika, Polsko, Slovensko a Slovinsko).

Cílem této výzvy pro zapojení odborné veřejnosti (Call for Papers) je poskytnout při řešení těchto otázek fórum pro výměnu názorů mezi výzkumnými pracovníky, městskými architekty a orgány s rozhodovací pravomocí, a zasadit tak konkurenceschopnost a atraktivitu bývalých socialistických měst střední a východní Evropy do širšího kontextu. Budeme rádi, když nám zašlete příspěvek na některé z následujících témat:

- (1) Nové hospodářské a společenské funkce bývalých socialistických budov, veřejných prostranství, sídlišť a/nebo čtvrtí
- (2) Identita městských sídlišť z dob socialismu a rozdíly mezi nimi
- (3) Hodnoty, dobré životní podmínky a problematika udržitelnosti na městských sídlištích z dob socialismu

Prosíme účastníky, aby do 30. září 2013 odevzdali abstrakt (maximálně 250 slov). Abstrakty zasílejte elektronicky p. Lejle Pervizové (lejla.perviz@ef.uni-lj.si).

Termín pro odevzdání příspěvků je 10. prosince 2013.

Nejkvalitnější příspěvky budou zveřejněny ve dvou recenzovaných časopisech: Geographia Polonica (<http://www.geographiapolonica.pl/>) a Economic and Business Review (<http://www.ebrjournal.net/sites/index.php>).

S pozdravem,

Irena Ograjenšek (irena.ograjensek@ef.uni-lj.si)

za organizační výbor závěrečné konference projektu ReNewTown

NEW POST-SOCIALIST CITY: COMPETITIVE AND ATTRACTIVE

Databáze projektu ReNewTown

Hlavní myšlenkou projektu ReNewTown je využit zkušeností a znalostí příslušných iniciativ ze současné doby i těch prováděných během uplynulých 20 let a na základě toho rozvinout znalosti a nástroje na podporu revitalizace v bývalých socialistických čtvrtích měst střední Evropy. Jedním z klíčových výsledků projektu (v souladu se základní myšlenkou) je vypracování tří databází: ohledně osvědčených postupů, iniciativ a odborníků v oblasti regenerace městských čtvrtí vybudovaných v období socialismu. Databáze osvědčených postupů a iniciativ obsahuje 132 případů ze 13 zemí střední Evropy a 69 měst.

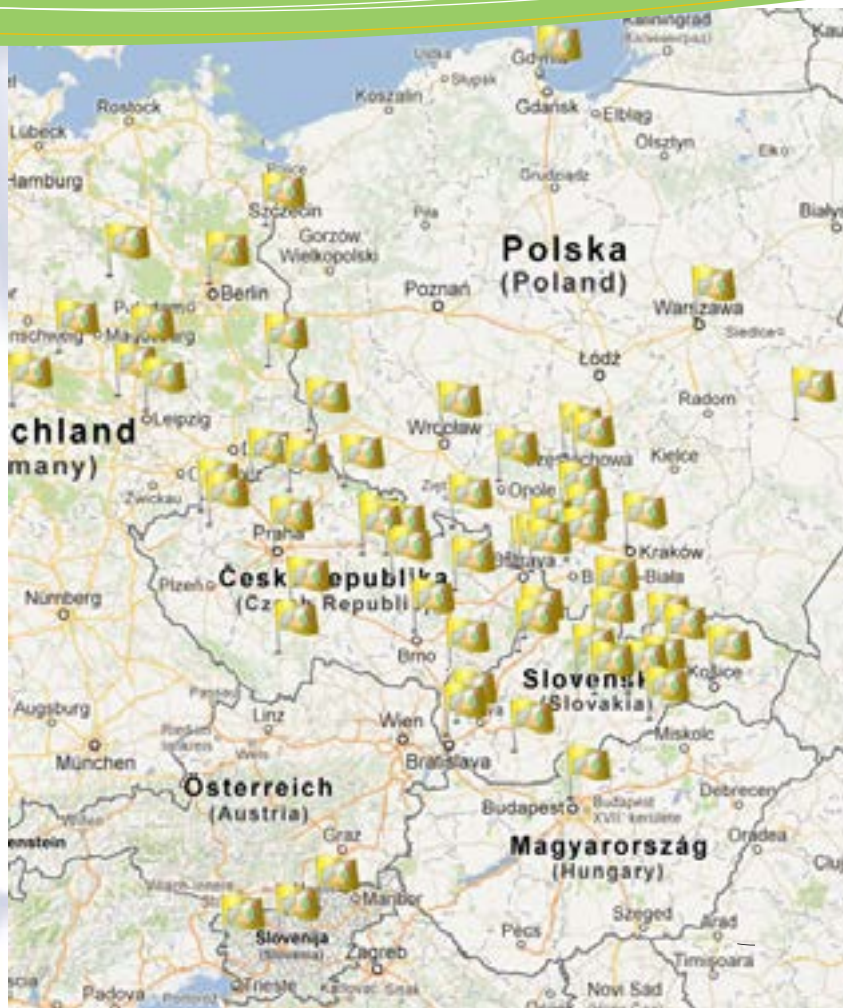
RESUMÉ PROJEKTU

Projekt ReNewTown „Nové post-socialistické město: Konkurenceschopné a atraktivní“ (New Post-Socialist City: Competitive and Attractive) je financován z programu Central Europe a probíhá od 1. dubna 2011 do 31. března 2014. Do projektu ReNewTown jsou zahrnuti partneři z osmi veřejnoprávních orgánů z České republiky, Německa, Polska, Slovenska a Slovinska. Výsledkem budou čtyři pilotní akce, které se provádí ve čtvrti Nowa Huta v Krakově, na Jižním Městě v Praze, ve městech Velenje a Hnúšťa. Vedoucím partnerem je polská Akademia věd, Stanisław Leszczycki Institute of Geography and Spatial Organization.

Celkový rozpočet: 1 514 061,60 EUR
Spolufinancování z ERDF: 1 271 020,36 EUR

KONTAKT

Koordinátorka projektu: Magdalena Wątorska-Dec, tel.: +48226978992, email: decmagda@twarda.pan.pl
 Internetové stránky projektu: <http://www.renewtown.eu/>

Locations of good practices and initiatives included in RNT databases